SBORNÍK NÁRODNÍHO MUZEA V PRAZE
ACTA MUSEI NATIONALIS PRAGAE
Volumen XXII B (1966), No. 4
REDAKTOR JIŘÍ KOUŘIMSKÝ

JIŘÍ LOSERT

VYŠŠÍ DÍLČÍ JEDNOTKA CHOČSKÉHO PŘÍKROVU NA BANSKOBYSTRICKU

Abstrakt. V předpolí Ľubietovské zóny na Banskobystricku byla vymezena dílčí příkrovová jednotka ležící na chočském příkrovu a tvořená spodním a středním triasem. Tato jednotka, pro niž byl doposud používán název „šupina Flosu" nebo „dílčí příkrov Flosu", odpovídá svým tektonickým postavením střední dílčí jednotce chočského příkrovu, známé z východněji ležících oblastí střední části Nízkých Tater (okolí Čertovice, Velkého Boku a Podbrezové).

Výzkumy konané při sestavování geologické mapy 1 : 50.000 (listy Banská Bystrica a Slovenská Ľupča) kolektivem katedry geologie PFKU ukázaly, že v území mezi Banskou Bystricí a Ľubietovou je tektonika chočského příkrovu složitější, než se dosud myslelo. Již v r. 1957 bylo upozorněno na neobvyklou posici werfenu s „melafyry" (název „melafyry" užívám zde souhrnně pro werfenská efuziva bez ohledu na jejich petrografickou povahu) v jihozápadním okolí Banské Bystrice v okolí Badína a Malachova (J. LOSERT — V. NÁPRSTEK 1957). Trosky werfenského souvrství, které podle obsahu „melafyrových" vulkanitů náležejí chočskému příkrovu, neleží tam totiž přímo na krížňanském mesozoiku, nýbrž na střednotriasových dolomitech chočského příkrovu, spočívajících na mesozoiku krížňanské jednotky. Proto jsme tyto trosky řadili k vyšší tektonické jednotce, kterou jsme podle pahorku Flos severně od Malachova označili jako šupinu Flosu.

Analogickou posici rozsáhlých trosek werfenu v nadloží chočských dolomitů zjistili v jižním a jihovýchodním okolí Banské Bystrice V. NÁPRSTEK (1958), R. PROKOP (1958) a P. MAYER (1959), z nichž poslední přiřadil werfenské trosky k jednotce, označované jako dílčí příkrov Flosu. Na sever od Hronu zjistil útržky werfenu s hojnými „melafyry" L. HORÁK (1959) v okolí Šalkové, jihovýchodně od Slovenské Ľupče pak J. JAROŠ (1960).

Plošně nejrozsáhlejší a stratigraficky nejúplnější relikty werfenu dílčí jednotky Flosu byly vymapovány v širším okolí Ponik (J. LOSERT 1959, 1960a, b, 1962, 1963), kde v jádru brachysynklinály tvořené werfenem s „melafyry" jsou zachovány i střednotriasové karbonátové hor-

niny. Typicky a nejúplněji jsou werfenská i střednotriasová souvrství vyvinuta ve hřbetu pahorku Drienok (kota 677 2,5 km západně od Ponik) a v jeho nejbližším okolí, kde byla v nedávné době podrobně prozkoumána sondami, štolami i vrty při průzkumu stejnojmenného metasomatického ložiska polymetalických rud. Vrtnými pracemi byla podle sdělení I. Kravjanského potvrzena i tektonická superposice obou dílčích jednotek chočského příkrovu. Jelikož vrstevní sled vyšší chočské jednotky je na Drienku a v jeho okolí úplnější a stratigraficky rozsáhlejší než na Flosu, podle něhož byla tato jednotka dosud nazývána, bude nutno srovnávací litologická a stratigrafická studia konat zejména na lokalitách, na něž je upozorněno v následujícím odstavci.

Z nejlepších odkryvů poskytujících instruktivní profily vyšší dílčí jednotkou chočského příkrovu na Banskobystricku je možno uvést zářezy polních cest vedoucích z Horní Môlče do Oravců a jejich odbočky na hřbet Drienku. V těchto zářezech je zřetelná superposice vyšší dílčí jednotky na drcených dolomitech spodní části chočského příkrovu, které leží na neokomu krížňanské jednotky. Kromě toho je tam dobře odkryt profil několik set metrů mocným souvrstvím werfenu, ve spodní části tvořeným střídáním rudohnědých a zelenošedých břidlic, pískovců a křemenců (seis), ve svrchní části pak hnědavými a šedými břidlicemi s vložkami slínitých hornin a deskovitých vápenců s hojnou faunou (kampil). Ve svrchní části werfenského souvrství leží mocné těleso „melafyrových" eruptiv (zastoupených křemennými porfyry i basičtějšími horninami porfyritového charakteru), nad nímž následuje přes 200 m mocný komplex střednotriasových karbonátových hornin, tvořících hřbet Drienku.

Litologický vývoj středního triasu Drienku je velmi pestrý a je v současné době předmětem studia J. Bystrického. Jsou v něm zastoupeny světlé vápence podobné wettersteinským, šedé vápence, tmavé hlíznaté vápence, tmavé dolomity, jemně zvrstvené dolomitové rytmity (v okolí polymetalického ložiska Drienok) aj., místy s dobře patrnými zbytky fosilií (řasy, brachiopoda, ammoniti atd.).

Další poučné profily vyšší dílčí jednotkou poskytují zářezy polních cest a erosivní rýhy v blízkém okolí Ponické Lehotky, (s krásně odkrytým profilem kampilskou sérií v Ponické Lehotce), rokle u Oravců a skaliska východně od Šalkové. Podrobnější údaje o stratigrafii spodní i vyšší tektonické jednotky chočského příkrovu jsou uvedeny ve výše citovaných pracích.

Existence tektonických komplikací chočského příkrovu v předpolí ľubietovské zóny na Banskobystricku není lokálním zjevem. Analogickou posici werfenu s „melafyry" i středního triasu na reiflingských vápencích a lunzských vrstvách chočského příkrovu byla prokázána již před lety v území ležícím asi 4 km dále na severovýchod v okolí Brezna, Podbrezové a Mýta p. Ďumb. (R. Kettner, rukopisné mapy z r. 1938). V novější době A. Biely (1963), rozlišil na severních i jižních svazích centrální části Nízkých Tater (v úseku severně od spojnice Chopok—Čertovica—Velký Bok av okolí Podbrezové) v rámci chočského příkrovu dokonce tři tektonické jednotky.

Porovnáme-li tektonické komplikace chočského příkrovu ve střední části Nízkých Tater s poměry na Banskobystricku, pozorujeme, že vyšší tektonická jednotka chočského příkrovu v okolí Banské Bystrice (doposud označovaná jako šupina nebo dílčí příkrov Flosu) svým tektonickým postavením odpovídá střední dílčí jednotce v oblasti Velký Bok—Podbrezová, s níž má společný i obsah „melafyrových" vulkanitů. Obdobným znakem je i přítomnost karbonu a permu ve svrchní dílčí jednotce chočského příkrovu na Banskobystricku stejně jako v oblasti studované A. Bielym.

Analogon svrchní dílčí jednotky chočského příkrovu vymezené ve střední části Nízkých Tater tímto autorem není na Banskobystricku (v území znázorněném přiloženou mapkou) vyvinuto.

LITERATURA

BIELY A. (1963): Beitrag zur Kenntnis des inneren Baues der Choč — Einheit. Geol práce, Zprávy 28, s. 69—78.

HORÁK L. (1960): Geologické poměry území mezi B. Bystricou, Sv. Jakubem, Priechodem a Šalkovou. Dipl. práce, GGFKU Praha.

JAROŠ J. (1960): Geologická stavba území západně od Ľubietové. Acta univ. Carol., Geologica, No. 2, s. 171—196.

LOSERT J. — NÁPRSTEK V. (1957): Výsledky geologického mapování mezi Badínem, Tajovem a B. Bystricí. Geol. práce, Zprávy 11, s. 135—144.

LOSERT J. (1959): Výzkum metasomatických ložisek Cu—Pb—Zn rud mezi B. Bystricí a Ľubietovou. Zprávy o geol. výzkumech za r. 1957, s. 121—122.

— (1960a): Výzkum rudních ložisek ľubietovské zony mezi Ľubietovou a Hrochotí. Zprávy o geol. výzk. v r. 1958, s. 85—86.

LOSERT J. (1960b): Geologie a metalogenese záp. části ľubietovské zony a přilehlého subtatrika. Kandidátská disertace, PFKU Praha.

— (1962): Geologická stavba a rudní ložiska záp. části ľubietovské zony a přilehlého subtatrika. Geol. práce, 62, s. 97—108.

— (1963): Geologie a petrografie západní části ľubietovské zony a přilehlého subtatrika. Rozpravy ČSAV.

MAYER P. (1959): Geologické poměry území mezi Šalkovou, Čerínem a Hronsekem jv. od Banské Bystrice. Dipl. práce, GGF KU Praha.

NÁPRSTEK V. (1958): Výsledky geologického mapování mezi Slovenskou Ľupčou a Poniky. Geol. práce, Zprávy 14, s. 134—138.

PROKOP R. (1958): Geologický výzkum území jižně do Banské Bystrice. Dipl. práce, GGF KU Praha.

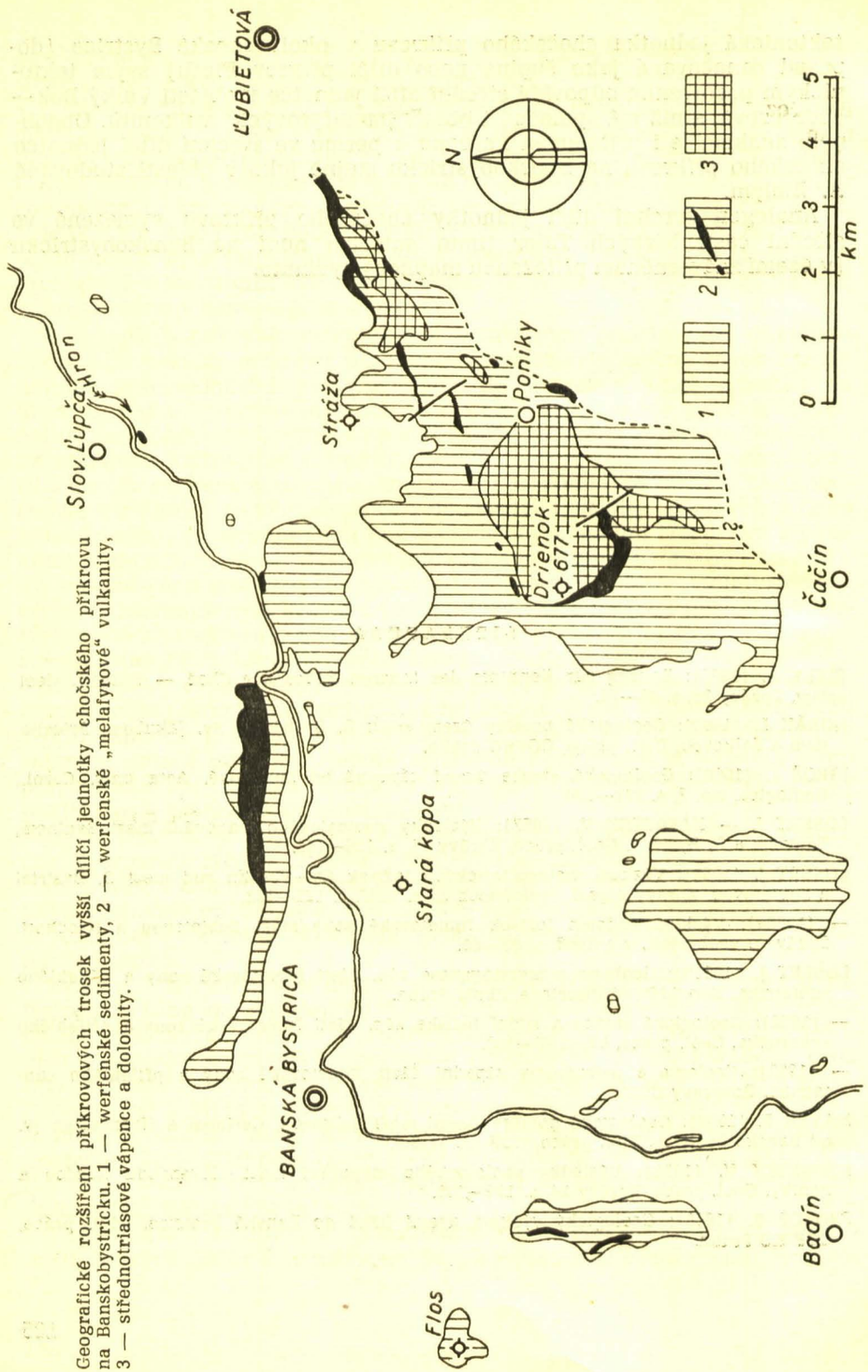

Geografické rozšíření příkrovových trosek vyšší dílčí jednotky chočského příkrovu na Banskobystricku. 1 — werfenské sedimenty, 2 — werfenské „melafyrové" vulkanity, 3 — střednotriasové vápence a dolomity.

HIGHER PARTIAL UNIT OF THE CHOČ NAPPE IN THE BANSKÁ BYSTRICA AREA

In the Banská Bystrica area (central Slovakia) remnants of a tectonic unit overlying the Choč nappe have been established. This unit has so far been called the partial Flos nappe. The remnants consist of Lower Triassic (Werfenian) schists, sandstones, quartzites, marlstones, limestones, „melaphyres" and Middle Triassic limestones and dolomites. By its tectonic position this unit corresponds to the middle partial unit of the Choč nappe which has been described by A. Biely (1963) from the central part of the Nízké Tatry Mts.

Geographic distribution of remnants of the higher partial unit of the Choč nappe in the Banská Bystrica area. 1 — Lower Triassic (werfenian) sediments, 2 — Werfenian „melaphyre" eruptives, 3 — Middle Triassic carbonatic rocks (mainly limestones, in smaller amount also dolomites).

SBORNÍK NÁRODNÍHO MUZEA V PRAZE — ACTA MUSEI NATIONALIS PRAGAE
Volumen XXII B (1966), No. 4

Redaktor:
Dr. JIŘÍ KOUŘIMSKÝ CSc.

Cena Kčs 8,—

A-25*61845